

Chapter

2

จีนกับความพยายามในการจัดระเบียบ เศรษฐกิจโลกใหม่: เส้นทางสายไหม และทิศทางนโยบายเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศของไทย

China and Its Attempts in Reorganizing World
Economic Order: the New Silk Road
and Thailand's Appropriate International Economic
Policies in Response to the Rise of China

ณัฐพงศ์ สุวรรณอินทร์ *

* ดร., ผู้อำนวยการหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรภาษาอังกฤษ) และอาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายระหว่างประเทศและการทูต) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

บทคัดย่อ >>>>

แม้การพัฒนาของเศรษฐกิจจีนในช่วง 3 ทศวรรษหลังการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจเป็นเศรษฐกิจแบบตลาด ในปี พ.ศ. 2521 ที่มีรัฐบาลจีนเป็นหัวหอกในการวางแผนกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจจะมีการพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดดด้วยการเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราประมาณร้อยละ 10 เรื่อยมาจนปี พ.ศ. 2557 แต่ผลจากความสำเร็วจนนั้นในอีกแห่งหนึ่งได้ส่งผลให้เศรษฐกิจจีนเจริญเติบโตอย่างไม่สมดุล ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจในเชิงโครงสร้างส่งผลกระทบต่อปัญหาการพัฒนาอย่างยั่งยืนของจีนในปัจจุบันภายใต้สถานการณ์ที่เศรษฐกิจโลกชะลอตัวภายใต้กรอบและระบบการค้าระหว่างประเทศที่มีประเทศพัฒนาแล้วเป็นผู้กำหนดนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง

จีนกับบทบาทการค้าโลกในปี พ.ศ. 2559 ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้กำหนดแนวทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน (China Factors) จีนภายใต้การนำของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้พยายามแก้ไขปัญหาลูกผสมมาด้วยมาตรการต่าง ๆ หนึ่งในมาตรการแก้ไขปัญหานั้นคือนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ที่มุ่งเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจโลกปัจจุบันที่รวมถึงระบบการค้าและการเงินระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาของเศรษฐกิจจีนอย่างยั่งยืนในอนาคต

ภายใต้บริบทของการแผ่ขยายอำนาจทางเศรษฐกิจของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และการเพิ่มจำนวนกรอบความร่วมมือของกรอบการค้าเสรีสหรัฐอเมริกาอย่างมีนัยยะสำคัญและของจีนเองในภูมิภาคที่รวมถึงความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิกหรือทีพีพีและความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคหรืออาเซป ประเทศไทยในฐานะสมาชิกหนึ่งของอาเซียนควรมีนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างไรต่อความกดดันทางเศรษฐกิจและการเมืองเพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติ?

คำสำคัญ: เส้นทางสายไหม/ ระเบียบเศรษฐกิจโลก/ ทีพีพี/ อาเซป/ นโยบายเศรษฐกิจไทย

Abstract >>>>

Though China's economy has been developed fast in the last three decades as the result of economic reforms in the country, from socialist economy to market economy in 1978 that caused a big jump of its development growth for about ten percent annually until 2014, China has at the same time encountered the problem of its unsteady and unbalanced development. It causes problems in economic structure that would lead China to unsustainability in the time of global economic recession under the umbrella of the world economic order previously initiated by developed countries after since the Word War II.

China, in 2016, now becomes a key player and ruler in global economy because of "China Factors". Being led by President Xi Jin-Ping, China has initiated a number of approaches to handle the problems. One of important state's measures is the "New Silk Road" policy that is aimed to solve unfair treatment problem in world trade and monetary systems to secure its sustainability in China's economic development.

Where China tends to expand its economic influence in ASEAN being observed through its regional cooperation such as the Regional Comprehensive Economic Partnership or RCEP and United States' attempts in reserving its mandate in the region via various trade agreements including the Trans-Pacific Partnership Agreement or TPP, under economic and political pressure from such the bipolar, significant question is that how Thailand should

come up with a state's policy in response to the trend and positions itself towards ASEAN for the best of national interest under economic and political pressure?

Keywords: New Silk Road/ World Economic Order/ TPP/ RCEP/ Thailand's economic policy

บทนำ >>>>

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้เกิดขึ้นโดยการริเริ่มของชาติตะวันตกที่นำโดยสหรัฐอเมริกาและชาติพันธมิตร โดยประกอบไปด้วย 2 ระบบหลัก คือ ระบบการค้าภายใต้การกำกับของ GATT และต่อมาภายใต้องค์การการค้าระหว่างประเทศ (World Trade Organization) และระบบการเงินในกำกับของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) ที่ได้วางรากฐานให้กับระบบเศรษฐกิจโลก มาจวบจนปัจจุบัน ระบบโลกที่สร้างบรรทัดฐานให้กับประเทศทั้งหลายรวมถึงประเทศเกิดใหม่หรือประเทศที่เพิ่งฟื้นตัวหลังสงครามให้ได้เข้าร่วมเป็นภาคีอันส่งผลให้การค้าระหว่างประเทศกลายเป็นการค้า “ไร้พรมแดน” ที่ประเทศสมาชิกต้องกำจัดการกีดกันทางการค้าต่าง ๆ ออกไปพร้อมเกิดระบบกลไกตลาดที่ขับเคลื่อนอย่างเสรีแทนโดยมีระบบเงินตราระหว่างประเทศเป็นตัวสนับสนุนบนพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมานับแต่ครั้งสิ้นสุดสงคราม

ประเทศจีนที่เคยยิ่งใหญ่ด้วยประวัติศาสตร์กว่า 5,000 ปี ได้พยายามอย่างหนักในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงประเทศ เริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสมัยราชวงศ์ชิง มาสู่ประชาธิปไตยในสมัย ซุน ยัตเซ็น (พ.ศ. 2454) และระบบคอมมิวนิสต์ในสมัยประธานาธิบดีเหมา เจ๋อตง (พ.ศ. 2492) ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นโยบายทางด้านเศรษฐกิจและการค้าของจีนได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องบนมรสุมของการเมืองภายใน การเมืองระหว่างประเทศและระเบียบเศรษฐกิจโลกที่ประกอบด้วย

ข้อกำหนดที่อาจไม่เป็นธรรมต่อประเทศกำลังพัฒนาที่เกิดขึ้นใหม่หรือฟื้นฟูหลังสงคราม (Potter, 2013, pp. x-xi) จีนกว่า 30 ปีภายหลังจากเปิดประเทศสู่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดในปี พ.ศ. 2521 ด้วยการนำของ เต็ง เสี่ยวผิง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2555, หน้า 1) ผ่านการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในปี พ.ศ. 2544 (สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์, 2548, หน้า 2) ได้พัฒนาถึงขีดสุดด้วยอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจกว่าร้อยละ 10 ในแต่ละปี ประชากรในประเทศกว่า 679 ล้านคนได้หลุดพ้นจากความยากจนและได้กลายเป็นประเทศมหาอำนาจในทางเศรษฐกิจ เป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของห่วงโซ่อุปทานโลก ผู้นำเข้ารายใหญ่ของห่วงโซ่อุปสงค์โลก และประเทศผู้มีอัตราเงินทุนสำรองระหว่างประเทศที่มากที่สุดในโลกที่สามารถกำหนดทิศทางเศรษฐกิจโลกได้ในปัจจุบันดังจะเห็นได้จากมาตรการของประเทศต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนภายหลังจากเปลี่ยนแปลงนโยบายทางเศรษฐกิจ (Morrison, 2015, p. 1) อาทิ การลดค่าเงินหยวนหรือนโยบายด้านการค้าอื่นที่ประกาศออกมาในแต่ละครั้งของจีน (ไทยรัฐออนไลน์, 2558)

ภายใต้สภาพความกดดันด้านการค้าจากการขยายกรอบความร่วมมือในเวทีระหว่างประเทศต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกาอย่างมีนัยยะสำคัญ เพื่อรักษาฐานอำนาจในการเป็นผู้จัดระเบียบเศรษฐกิจโลกเดิม จีนตระหนักถึงบทบาทของประเทศตนในเวทีโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ความพยายามในการเข้าร่วมเป็นผู้จัดระเบียบโลกร่วมด้วยกับสหรัฐฯ ได้แสดงให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการเงินที่เป็นตัวส่งเสริมด้านการค้าการลงทุนซึ่งสหรัฐฯ มีความเชี่ยวชาญและกุมอำนาจเป็นทุนเดิมผ่านกองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลก อันจะเห็นได้จากความพยายามของจีนในการให้เงินสกุลหยวนเป็นเงินสกุลหลักของโลกควบคู่ไปกับเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ (ศรพล ตูละเสถียร และอรกันยา เตชะโพบูลย์, 2557) ความต้องการในการมีสิทธิ์มีเสียงในกองทุนการเงินระหว่างประเทศที่มากขึ้น (Hill, 2014) หรือความพยายามให้การเป็นผู้นำด้านการค้าในเวทีของเอเปค เขตการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิก

(FTAAP-Free Trade Area of the Asia-Pacific) อาเซปและอื่น ๆ ตลอดจนนโยบายมหภาค อาทิ เส้นทางสายไหมใหม่ที่จีนได้นำขึ้นมาเป็นนโยบายชูโรงเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอีกครั้ง ความพยายามดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาที่จะได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงมิได้จากการพัฒนาเติบโตของจีน (Rise of China) ส่งผลให้ทั้ง 2 ประเทศมุ่งช่วงชิงความเป็นต่ออยู่ในหลายครั้งหลายโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพยายามเข้ามามีส่วนร่วมของสหรัฐอเมริกาในทะเลจีนใต้ (โพสท์ทูเดย์, 2558) และการเป็นผู้นำในกรอบความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิกที่ได้ตกลงกันได้เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ที่ผ่านมา

บทความเรื่องนี้ได้จัดทำขึ้นโดยวิเคราะห์ถึง 1) ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศจีน และปัญหาที่ผ่านมาของประเทศจากการปฏิรูประบบเศรษฐกิจอันเป็นผลจากการปกครองในระบบคอมมิวนิสต์ในสมัย เหมา เจ๋อตง และภายหลังการเปิดประเทศในสมัย เต็ง เสี่ยวผิง ที่ส่งผ่านมายังรัฐบาลภายใต้การปกครองของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ในปัจจุบันที่ประเทศจีนกำลังเผชิญกับปัญหาการชะลอตัวทางเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดแนวคิดในการปฏิรูปประเทศ 2) นโยบายหลักในการปฏิรูปประเทศของประเทศจีนในการแก้ไขปัญหาอันแสดงถึงกลยุทธ์ทางการค้าและการลงทุนโดยรวม ซึ่งได้แก่ นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ที่ครอบคลุมการค้าการลงทุนในทั้ง 3 ทวีป ซึ่งในบทความนี้ขอกล่าวถึงเฉพาะความสำคัญของนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ในบริบทของไทยและอาเซียน สอดคล้องกับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปลายปี พ.ศ. 2558 ที่ผ่านมา 3) ความสำคัญของนโยบายดังกล่าวในการเปลี่ยนแปลงระบบการค้าและการลงทุนในภูมิภาค และ 4) ความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงระบบการค้าและการลงทุนต่อประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อมุ่งให้เห็นถึงภาพรวมของนโยบายด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศของจีนและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตในภูมิภาคอาเซียนเพื่อพิจารณาถึง

ทิศทางของนโยบายทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมของประเทศไทยในการตอบสนองต่อทิศทางทางการค้าและการลงทุนโลกที่นำโดยประเทศมหาอำนาจยักษ์ใหญ่ เช่น จีนในปัจจุบัน โดยพิจารณาผ่านแนวความคิดตามทฤษฎีสัจนิยมใหม่ สร้างสรรค์นิยมและเสรีนิยมใหม่ โดยจะไม่กล่าวถึงข้อดีข้อเสียในการเข้าร่วมในแต่ละกรอบสนธิสัญญาเป็นการเฉพาะ

จีนกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ >>>>

1. การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดทางเศรษฐกิจจีนหลังยุค เหมา เจ๋อตง

การเติบโตของเศรษฐกิจจีนภายหลังการเปิดประเทศและเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมในยุคสมัย เหมา เจ๋อตง สู่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดในปี พ.ศ. 2521 ได้เปลี่ยนแปลงบทบาทของจีนต่อสมาคมโลกในช่วง 30 ปีหลังเป็นอย่างมากด้วยอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจที่ก้าวกระโดดประมาณร้อยละ 10 ต่อปี (Morrison, 2015, p. 5) เพิ่มปริมาณรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรทั้งหมด 25 เท่า อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน เปลี่ยนแปลงสถานะของประเทศ จากประเทศที่มีกำลังซื้อต่ำและยากจนสู่ประเทศกำลังพัฒนาด้วยขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นลำดับที่ 2 (จากลำดับที่ 12) ของโลก (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2555, หน้า 1) เพิ่มขนาดเศรษฐกิจได้ถึง 2 เท่าในทุก ๆ 8 ปี (Morrison, 2015, p. 5) เป็นประเทศที่นำเข้าสินค้าใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลก กลายเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกในหลายภาคส่วน ทั้งการค้าที่ประกอบด้วยบริษัทและโรงงานการผลิตจีนจำนวนมากและเป็นประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดของโลก (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2555, หน้า 3) จนได้รับการขนานนามว่าเป็นผู้ผลิตของโลกและได้กลายเป็นประเทศศูนย์กลางของเครือข่ายการผลิตในภูมิภาคเอเชียโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกในปี พ.ศ. 2544 (สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์, 2548, หน้า 2; ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2555, หน้า 2) เบื้องหลังแห่งการพัฒนาที่น่าสนใจของจีนนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นอันสืบจากการปฏิรูป

ระบบเศรษฐกิจของประเทศในหลาย ๆ ครั้ง (Morrison, 2015, p. 26) กล่าวคือ จีนได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจจากระบบที่การวางแผนเศรษฐกิจของประเทศทั้งหมดจะมาจากรัฐบาลกลางจนกลายเป็นคำสั่ง (ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม) ในสมัยประธานาธิบดีเหมา เจ๋อตงซึ่งรัฐบาลกลางมีอำนาจในการกำหนดแนวทางตลอดจนควบคุมการจัดการ กลายมาเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความยืดหยุ่น อันประกอบไปด้วยกลไกตลาดที่มากขึ้นและบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลที่ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงกลายเป็นผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกให้กับระบบเศรษฐกิจ (Economic Facilitator) (Potter, 2013, p. 5; Morrison, 2015, p. 2 and 41) อาจกล่าวได้ว่า เศรษฐกิจของจีนโดยอันที่จริงแล้วได้รับการพัฒนาเป็นอย่างสูงภายหลังจากการปฏิรูปประเทศในสมัยของ เต็ง เสี่ยวผิง โดยทั้งนี้จีนได้ใช้ประโยชน์จากกลไกตลาดเสรีในการเปิดตลาดตนเองให้มีการลงทุนและการค้ากับชาติตะวันตกเพื่อเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวความคิดของ เต็ง เสี่ยวผิง ที่ว่า “ไม่ว่าจะเป็นแมวดำหรือแมวขาวขอให้จับหนูได้ก็ถือว่าเป็นแมวที่ดี” (Morrison, 2015, p. 4) ซึ่งแรงขับเคลื่อนที่สำคัญเพื่อการปฏิรูปในประเทศคงหนีไม่พ้นประเด็นทางการเมืองจากการขยายอำนาจของเวียดนามภายหลังจากชัยชนะที่เวียดนามมีเหนือสหรัฐอเมริกา และความสัมพันธ์ทางการทูตที่ดีขึ้นระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนเองตลอดจนความยากจนของประชากรที่มีมาอย่างต่อเนื่องจากสมัยของประธานาธิบดีเหมา

หนึ่งในการปฏิรูปของจีนในปี พ.ศ. 2522 คือ การสร้างตลาดการค้าเสรีโดยมีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในเมืองต่าง ๆ รอบชายฝั่งด้านทิศตะวันออกของจีนเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศส่งเสริมการส่งออกและนำเข้าสินค้าตลอดจนเทคโนโลยีสมัยใหม่ นอกจากนี้ยังมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้นโดยให้รัฐบาลท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดทำนโยบายในหลาย ๆ สาขากิจการโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการค้า เพื่อการจัดการด้วยตนเองกิจการต่าง ๆ ในแต่ละท้องถิ่นที่มีการแข่งขันกันมากขึ้นตามกลไกการตลาดแบบ

เสรีแทนที่จะเป็นจากการควบคุมจากรัฐโดยทั้งหมด ภาคเอกชนได้รับการสนับสนุนให้เริ่มประกอบธุรกิจโดยเริ่มมุ่งที่จะพัฒนาจากเมืองรอบชายฝั่งทางตะวันออกเฉียงเหนือเป็นหลัก อีกทั้งการควบคุมราคาจากทางภาครัฐที่เคยมีมาแต่เดิมก็ได้ถูกยกเลิกไปในหลายประเภทสินค้า โดยอาจกล่าวได้ว่า กฎเกณฑ์สำคัญสู่การประสบความสำเร็จของจีนในการพัฒนาในยุคหลังการปกครองของประธานาธิบดีเหมานี่คือ การค้าเสรีตามแบบตะวันตกที่มีการกำจัดอุปสรรคทางการค้าที่มีอยู่เดิมอย่างมากมายเพื่อส่งเสริมการแข่งขันและเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการและเพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติเข้าสู่ประเทศ (Morrison, 2015, pp. 4-5)

2. จีนในฐานะผู้ผลิตผู้สร้างอุปทานของโลก

นับแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2556 อัตราการผลิตมวลรวมภายในประเทศของจีน (Gross Value Added) เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอุตสาหกรรมยักษ์ใหญ่อย่างประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นจะเห็นได้ว่าการเติบโตเป็นอย่างสูง โดยในปี พ.ศ. 2549 จีนได้ก้าวขึ้นเป็นประเทศผู้ผลิตที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับ 2 ของโลก โดยในปี พ.ศ. 2556 มูลค่าการผลิตมวลรวมของจีนสูงกว่าสหรัฐอเมริกาอยู่ถึงร้อยละ 35.1 โดยคิดเป็นร้อยละ 28.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศหรือจีดีพี ในขณะที่ของสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นอยู่ที่ร้อยละ 12.1 และ 18.7 ตามลำดับ (Morrison, 2015, p. 11) นอกจากนี้ หากพิจารณาในส่วนของอัตราความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิต (Manufacturing Competitive Index) ในปี พ.ศ. 2556 จะพบว่า จีนได้รับการจัดอันดับโดยบริษัทโรยท์ (Deloitte) ให้อยู่ในลำดับที่ 1 ตามหลังด้วยสหรัฐอเมริกาซึ่งอยู่ในอันดับที่ 3 และทั้งนี้มีการคาดการณ์ว่า ระดับการผลิตของจีนจะยังคงพัฒนาต่อไปในอีก 5 ปีข้างหน้า ซึ่งปัจจัยหลักที่ส่งผลยังคงเป็นเรื่องของจำนวนเม็ดเงินลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ ระดับของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีเพิ่มมากขึ้น ระดับการศึกษาของประชากรภายในประเทศและสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ได้รับการพัฒนาโดยตลอด ทั้งนี้เป็นเพราะระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นระบบการคมนาคมขนส่ง (อาทิ การก่อสร้าง

เส้นทางรถไฟความเร็วสูงจากคุนหมิงสู่ดินแดนสิบสองปันนา) การก่อสร้างเส้นทางทางหลวงหลายสายเชื่อมต่อหัวเมืองใหญ่ในหลายพื้นที่ ระบบการติดต่อสื่อสารและอื่น ๆ นี้เอง ที่ทำให้ประเทศจีนพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (สมภพ มานะรังสรรค์, 2549, หน้า 140 และ 204-205) และเป็นปัจจัยเชื่อมโยงการเติบโตทางเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาคโดยเฉพาะกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ กลุ่มประเทศ CLMV ซึ่งประกอบไปด้วย กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม อันจะเป็นรากฐานสู่การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงและเส้นทางสายไหมใหม่ในอนาคต

3. การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment-FDI in China)

สืบเนื่องมาจากการปฏิรูประบบเศรษฐกิจในประเทศจีนที่ประกอบไปด้วยระบบการค้าและการลงทุนที่เสรีขึ้น อัตราการเติบโตด้านการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจึงเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี พ.ศ. 2553 จีนได้ดึงดูดนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในจีนได้ถึง 445,244 บริษัท ขยายตัวจากร้อยละ 2.3 ในปี พ.ศ. 2533 เป็นร้อยละ 35.9 ในปี พ.ศ. 2546 และลดลงมาเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2554 สร้างผลผลิตทางการค้าให้กับจีนได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ ในปี พ.ศ. 2557 ผลรวมการส่งออกที่มาจากการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติคิดเป็นร้อยละ 45.9 และ 46.4 ของการส่งออกและนำเข้าของจีนทั้งหมด (Morrison, 2015, pp. 12-13) โดยจีนได้กลายเป็นตลาดการลงทุนสำหรับนักลงทุนต่างชาติที่ใหญ่ที่สุดในปี พ.ศ. 2557 (Morrison, 2015, p. 14)

4. การค้าระหว่างประเทศของจีน

นอกจากประโยชน์ด้านการลงทุนที่ได้รับผลดีจากการปฏิรูปเศรษฐกิจของจีนแล้ว ทางด้านการค้าจีนประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากด้วยอัตราการเติบโตด้านการส่งออกที่ได้เพิ่มขึ้นจาก 14,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2522 เป็น 230,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2557 ในขณะที่อัตราการนำเข้าสินค้าอยู่ที่เกือบ 200,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2557 โดยเพิ่ม

ขึ้นจาก 18,000 ล้านเหรียญสหรัฐฯในปี พ.ศ. 2522 คิดเป็นอัตราการเติบโตทางการส่งออกและนำเข้าประมาณร้อยละ 18 และ 16.6 แชนหน้าประเทศเยอรมันและสหรัฐอเมริกา (Morrison, 2015, p. 20)

5. ปัจจัยในการพัฒนาและพื้นฐานการเติบโตของเศรษฐกิจจีน

ทั้งนี้ปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาและการเติบโตของเศรษฐกิจจีน หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ามาจากต้นทุนทางด้านแรงงานและทรัพยากรด้านการผลิตที่ต่ำซึ่งมาจากลักษณะของภูมิประเทศที่ได้เปรียบจากการนำเข้าสินค้าต้นน้ำ (Upstream) ราคาถูกผ่านการขนส่งทางบกและทางเรือจากประเทศรอบ ๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในกลุ่มอาเซียน (Morrison, 2015, p. 11 and 38) อีกทั้งลักษณะของตลาดผู้บริโภคในประเทศที่ใหญ่ที่ดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ อาทิ กรณีการเข้าลงทุนในแดนมังกรของบริษัทเพอร์นิเจอร์สัญชาติ สวีเดน IKEA หรือ Google บริษัทยักษ์ใหญ่สัญชาติอเมริกัน รวมถึงระบบการปกครองแบบสังคมนิยมที่รัฐสามารถกำหนดทิศทางด้านเศรษฐกิจและการลงทุนได้โดยง่ายและภายในช่วงระยะเวลาอันสั้นเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่ปกครองในระบบประชาธิปไตย ตลอดจนอัตราเงินทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนที่สูงที่สุดในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินทุนสำรองในรูปดอลลาร์สหรัฐที่มีความยืดหยุ่นในการค้าการลงทุนได้มากกว่าเงินต่างประเทศสกุลอื่น (สมภพ มานะรังสรรค์, 2549, หน้า 113-114) ประกอบกับในช่วงหลังจีนมีนโยบายผ่อนปรนในการสนับสนุนภาคการเงินทั้งในตลาดเงินและตลาดทุนที่ส่งผลให้มีเงินไหลเวียนในระบบ (สมภพ มานะรังสรรค์, 2549, หน้า 154-171) แม้นโยบายดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของเศรษฐกิจในระยะยาวก็ตาม นอกจากนี้จีนยังมีการลงทุนในระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เชื่อว่าเป็นรากฐานในการพัฒนาต่ออุตสาหกรรมที่แท้จริง (Real industrial sector) และยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนการลงทุนจากทางภาครัฐสู่เอกชนที่มากขึ้นทั้งการค้าและบริการจากการกระจายอำนาจและมีการผลิตที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Morrison, 2015, p.7) ส่งผลให้ประชาชนชาวจีนมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นพร้อมกับกำลังซื้อภายในประเทศที่มีมากขึ้นตามลำดับ

ปัญหาจากการปฏิรูปเศรษฐกิจยุคก่อนประธานาธิบดี สี จิ้นผิง >>>>

แม้ว่าตลอดระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา ก่อนการเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี สี จิ้นผิง จีนจะมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจไปอย่างรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกัน จีนก็ประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจในเชิงโครงสร้างดังที่อดีตนายกรัฐมนตรี เวิน เจียเป่า ได้เคยกล่าวไว้ในปี พ.ศ. 2550 ว่าจีนมีเศรษฐกิจที่พัฒนาอย่างไม่สมดุล ไม่มั่นคง และไม่ยั่งยืน (Morrison, 2015, p. 44) ทั้งปัญหาเครดิตและสภาพคล่อง ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างเศรษฐกิจในหัวเมืองแนวชายฝั่งด้านตะวันออก (อาทิ เซี่ยงไฮ้ กวางตุ้ง กวางโจว) กับหัวเมืองตอนใน (อาทิ ฉงชิ่ง ฉิงตู) หัวเมืองตอนใต้ (อาทิ ยูนนานและกวางซี) และหัวเมืองด้านตะวันตกของประเทศจีน (อาทิ ซินเจียง) (Morrison, 2015, p. 26) ปัญหาความไม่สมดุลของระบบการค้าที่ภาคบริการไม่สามารถเติบโตได้ทันหรือเทียบเท่ากับภาคสินค้าผลิตภัณฑ์และความไม่สมดุลระหว่างการลงทุนและการบริโภคภายในประเทศ ซึ่งทั้งหมดนี้ได้ส่งผลกระทบต่อกรอบการปกครองในระบบสังคมนิยมและความมั่นคงของพรรคคอมมิวนิสต์จีนโดยปัญหาทั้งหลายที่กล่าวข้างต้นอาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มโดยกว้าง ได้แก่ 1) ปัญหาความมั่นคงและการเมือง (ความมั่นคงของการมีอยู่ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน) ซึ่งส่งผลมาจาก 2) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และ 3) ปัญหาทางการพัฒนาด้านสังคม (Potter, 2013, p. 5) ที่เป็นการบ้านสำคัญที่ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้มารับช่วงต่อและมุ่งแก้ไขหลังปี พ.ศ. 2556

1. ปัญหาเชิงโครงสร้างด้านการค้าและการลงทุน

ตลอดระยะเวลากว่า 3 ทศวรรษที่ผ่านมา การเติบโตของเศรษฐกิจจีนนั้นได้พึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติและรายได้จากการส่งออกเป็นส่วนมาก (Morrison, 2015, p. 26) การลงทุนด้วยผู้ประกอบการเอกชนสัญชาติจีนเองอยู่ในอัตราส่วนที่ค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับปริมาณการส่งออกและเป็นการลงทุนในภาคการผลิตสินค้ามากกว่าการบริการส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลในทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยที่ในปี พ.ศ. 2548 ปริมาณผลผลิตที่เป็นสินค้า

อยู่ที่ร้อยละ 46.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในขณะที่ภาคการบริการอยู่ที่ร้อยละ 41.4 เพียงเท่านั้นซึ่งอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิรูปในช่วงเปลี่ยนผ่านที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งจีนเองก็ได้ตระหนักถึงปัญหาและได้พยายามแก้ไข โดยภายหลังจากการเข้ารับตำแหน่งของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง จีนได้พัฒนาขีดความสามารถในภาคการบริการโดยมีอัตราส่วนเพิ่มสูงขึ้นกว่าภาคการผลิตสินค้าเป็นครั้งแรก (Morrison, 2015, p. 32) ซึ่งพิจารณาได้ว่าอาจเป็นผลมาจากกรอบความร่วมมือที่จีนได้ทำกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China Free Trade Agreement: ACFTA) ที่รวมทั้งภาคการค้าสินค้าและบริการและกรอบความร่วมมืออื่นที่สอดคล้องกับแผนนโยบายระยะยาว คือ เส้นทางสายไหมใหม่ที่จะทำให้การไปมาหาสู่กันระหว่างประเทศเป็นไปได้ง่ายยิ่งขึ้น และเป็นระบบเศรษฐกิจแบบ “ไร้พรมแดน” อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ สืบเนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดดทำให้ประชากรของประเทศจีนมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมณฑลและหัวเมืองใหญ่แถบชายฝั่งด้านตะวันออกทำให้จุดเด่นของจีนในเรื่องค่าจ้างแรงงานที่ถูกได้หายไป โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2557 ค่าจ้างแรงงานของจีนได้เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 309 (Morrison, 2015, pp. 11-12) ประกอบกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานภายในประเทศเนื่องจากนโยบายลูกคนเดียว (One-Child Policy) ตั้งแต่สมัย เต็ง เสี่ยวผิง ที่ส่งผลให้อัตราแรงงานของจีนในช่วง 3 ปีหลังได้ลดลงกว่า 3.7 ล้านคน ภายได้สถานการณ์การแข่งขันด้านตลาดแรงงานที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่ม CLMV ข้อได้เปรียบของจีนในเรื่องค่าจ้างแรงงานที่ว่านี้ ในปัจจุบันจึงได้หายไปและอาจเป็นเหตุผลในการย้ายแหล่งการลงทุนในอนาคต (Morrison, 2015, p. 38) ซึ่งจีนภายหลังจากการปฏิรูปครั้งล่าสุดคาดหวังที่จะใช้เส้นทางสายไหมใหม่ในการแก้ไขปัญหาหรือมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่ได้ย้ายเป้าหมายไปสู่หัวเมืองตอนใน ตอนใต้และ

ทางภาคตะวันตกแทน (Szcudlik-Tatar, 2013; Lee, 2010, p. 3) รวมถึงการเน้นให้มีการผลิตที่เพิ่มมูลค่า กล่าวคือ ประกอบด้วยนวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญามากยิ่งขึ้นที่จะเป็นองค์ประกอบที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจโดยรวมทั้งหมด (Morrison, 2015, p. 44; The Supreme People's Court of The People's Republic of China, 2015)

ผลจากปัญหาทั้งหลายดังกล่าวทำให้จีนได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกนับแต่ปี พ.ศ. 2551 ที่ทำให้เงินหมุนเวียนของจีนลดลงกว่าร้อยละ 2.1 จากช่วงปีก่อน (Morrison, 2015, p. 33) ทั้งนี้อัตราการส่งออก การนำเข้า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในจีนและจีดีพีโดยรวมลดลงทั้งหมด และประชาชนจีนหลายล้านคนได้กลายเป็นคนว่างงาน (Morrison, 2015, p. 5)

2. ปัญหาด้านการบริหารด้านการเงินการธนาคาร

ในภาคการเงินการธนาคารที่ควรเสริมส่งและสนับสนุนการดำเนินกิจการด้านการค้าของประเทศ ในขณะเดียวกัน ปรากฏว่าเงินประสบปัญหาในเรื่องของมาตรการที่ยืดหยุ่นให้กับรัฐและธนาคารท้องถิ่นที่มีมากจนเกินไป ตั้งแต่สมัยของ เต็ง เสี่ยวผิง กล่าวคือ มาตรฐานการปล่อยกู้ยืมนั้นมีความหลวมขาดประสิทธิภาพ ไม่คำนึงถึงการจัดการความเสี่ยง หากแต่มุ่งกระตุ้นเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอสังหาริมทรัพย์และการขาดการกำกับตรวจสอบภาคการเงินและระบบการรายงานข้อมูลที่ยังเป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่จะส่งผลต่อการเกิดวิกฤตทางการเงินของจีนในอนาคต ส่งผลให้หนี้สาธารณะในจีนเพิ่มสูงขึ้นมาอยู่ที่ 300,000 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในช่วงปี พ.ศ. 2553 ถึงกลางปี พ.ศ. 2556 (Morrison, 2015, p. 27) ด้วยการทุบสถิติการปล่อยกู้กว่า 17.58 ล้านล้านหยวนระหว่างปี พ.ศ. 2552 ถึงปี พ.ศ. 2553 เป็นประวัติการณ์ ปัญหาการกู้เงินจากธนาคารเงา (Shadow Banking) และปัญหาเศรษฐกิจฟองสบู่ (วิสาข์ กิติชัยวัฒน์, 2557; นงลักษณ์ อัจฉินปัญญา, 2556) ทั้งนี้จีนได้พยายามแก้ปัญหาโดยส่วนหนึ่งเพื่อสร้างเสถียรภาพทาง

การเงินด้วยการควบคุมและจำกัดการนำเข้าและส่งออกเงินตราต่างประเทศในหลายปีที่ผ่านมา เพื่อควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของเงินเองไม่ให้เป็นอย่างเสรีตามกลไกตลาด ซึ่งนักวิเคราะห์เห็นว่าส่วนหนึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการกระตุ้นและเพิ่มการส่งออกของเงินแต่อาจเป็นการทำลายตลาดการเงิน (Financial Market) ของเงินเอง (Morrison, 2015, p. 28) ทั้งนี้ ยังไม่รวมถึงปัญหาภาคการเงินที่ส่งผลกระทบต่อตลาดหุ้น (Capital Market) อันเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลจีนได้ออกนโยบายอนุญาตให้บริษัทเอกชนต่าง ๆ (รวมถึงรัฐวิสาหกิจ) สามารถนำหุ้นในตลาดหุ้นไปใช้เป็นหลักประกันในการกู้ยืมเงินจากธนาคารได้ ซึ่งทำให้บริษัทเอกชนสามารถมีเงินทุนเพิ่มเติมในการลงทุนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและเพื่อแก้ปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของบริษัทขนาดกลางและเล็กของจีน ส่งผลให้เกิดการลงทุนระยะสั้นเพื่อเก็งกำไรจำนวนมากในตลาดหุ้นจีนโดยขาดปัจจัยพื้นฐานในการลงทุนที่แข็งแกร่งอย่างเพียงพอ (Morrison, 2015, p. 28; อาร์ม ตั้งนิรันดร, 2558) และทำให้เกิดวิกฤติฟองสบู่ในตลาดหุ้นจีนในช่วงเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2558 ที่ผ่านมาก (Morrison, 2015, p. 26 and 28)

นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่กับการแก้ปัญหา ในยุคประธานาธิบดี สี จิ้นผิง >>>>

ภายหลังการเข้ารับสืบทอดอำนาจของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ในปี พ.ศ. 2556 หนึ่งในแผนงานนโยบายในการแก้ไขปัญหาที่สั่งสมมาของประเทศ นอกเหนือจากการปฏิรูปด้านการเงิน (Morrison, 2015, p.42) และการรวบอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางมากขึ้น คือ การรื้อฟื้นเส้นทางสายไหมซึ่งถือเป็นเส้นทางการค้าแต่โบราณนับแต่ยุคฮั่น หรือประมาณ 200 ปีก่อนคริสต์ศักราช เส้นทางสายไหม คือ จุดเกาะเกี่ยวด้านการค้าระหว่างทวีปต่าง ๆ โดยมีจีนเป็นศูนย์กลาง (Morrison, 2015, p. 26 and 28; Szczudlik-Tatar, 2013, p. 2) ซึ่งสามารถอธิบายได้ถึงแนวความคิดดังกล่าวนี้ได้เป็นอย่างดีจากตัวอักษร

ภาพที่ 1: แผนที่ประเทศจีนแสดงแผนนโยบายการกระจายความเจริญจากหัวเมืองชายทะเลฝั่งตะวันออกสู่เมืองตอนกลาง ตอนใต้และหัวเมืองใหญ่ด้านทิศตะวันตกตามแนวเส้นทางสายไหมใหม่ใหม่ที่ได้รับการเชื่อมต่อกับสาธารณูปโภคด้านคมนาคม

ภาษาจีนที่ใช้เรียกประเทศจีนว่า “จงกั๋ว” (中国) ซึ่ง “จง” แปลว่า กลาง และ “กั๋ว” แปลว่าประเทศ ทั้งนี้ ในบริบทเส้นทางสายไหมใหม่ใหม่ในยุคปัจจุบันนี้ได้ถูกวางหมากเพื่อใช้เป็นฐานเชื่อมต่อเครือข่ายทางการค้าและการลงทุนด้วยสาธารณูปโภคด้านการคมนาคมที่ได้ทยอยสร้างขึ้น เพื่อเชื่อมต่อหัวเมืองต่าง ๆ ออกสู่ต่างประเทศทั้งในและนอกภูมิภาค เส้นทางสายไหมใหม่ใหม่นี้สามารถแยกได้เป็นเส้นทางทางบกที่เรียกว่า “เส้นทางสายไหมทางเศรษฐกิจ (Silk Road Economic Belt)” (ภาพที่ 2) ครอบคลุมเมืองสำคัญทางตอนเหนือของจีนสู่ตอนกลางและอาจแบ่งแยกออกเป็นอีก 2 เส้นทาง โดยเส้นทางหนึ่งลงสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนเป็นฐานด้านทรัพยากรธรรมชาติและตลาดบริโภคขนาดใหญ่และเป็นจุดยุทธศาสตร์ในการออกสู่ทะเลอันดามันและมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไปและอีกเส้นทางหนึ่งด้านตะวันตกของประเทศจีนจากเมืองซีอันผ่านเมืองหลานโจวสู่เมืองซินเจียง

ภาพที่ 2: แผนที่ประเทศจีนแสดงเส้นทางรถไฟความเร็วสูงภายใต้แผนนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่จากประเทศจีนสู่ยุโรปผ่านเส้นทางเมืองซินเจียง และอีกเส้นทางที่จะเชื่อมต่อลงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ออกสู่ปากีสถานและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันเป็นแหล่งทรัพยากรน้ำมันและไปยังยุโรปตะวันออกสู่ยุโรปตะวันตก (Salidjanova and Koch-Weser, 2015, pp. 8-9; อักษรศรี พานิชสาส์น และหลี่ เทรินเหลียง, 2558) ซึ่งจากซินเจียงสามารถเดินทางไปสู่กวางโจว เชียงไฮ้ และปักกิ่งได้เช่นกัน

ทั้งนี้เส้นทางทั้งหมดสามารถเดินทางเชื่อมต่อได้ด้วยรถไฟความเร็วสูง และนอกจากนี้เส้นทางสายไหมใหม่ยังประกอบไปด้วยเส้นทางเดินเรือหรือ “เส้นทางสายไหมทางทะเล” (Maritime Silk Road) อีกเส้นทางหนึ่งซึ่งทั้งเส้นทางทางบกและทางเรื่อนั้นรวมกันแล้วเรียกว่า “นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” (One Belt, One Road) ทั้งนี้ เพื่อแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว จีนโดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง และนายกรัฐมนตรี หลี่ เคอเฉียง ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ภายหลังจากการประกาศแผนนโยบายดังกล่าวได้เดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ในเส้นทางสายไหมใหม่มากมาย เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับมิตรประเทศ โดย สี จิ้นผิง เองได้เดินทางไปทั้งหมด 14 ประเทศ ในขณะที่ หลี่ เคอเฉียง ได้เดินทางไปทั้งหมด 9 ประเทศ โดยเน้นความสำคัญไปที่กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และกลุ่มประเทศทางทิศตะวันตก อาทิ เติร์กเมนิสถาน

คาซัคสถาน อุซเบกิสถาน คีร์กีซสถาน รัสเซีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน เวียดนาม อินเดี๋ย ปากีสถาน และประเทศไทยทั้งสิ้น รวม 12 ประเทศ (Szcudlik-Tatar, 2013, p. 1)

หากพิจารณาถึงหลักการและเหตุผลของการนำแผนเส้นทางสายไหมมาปิดผนึกใหม่ในยุคปัจจุบันจะเห็นได้ว่า โดยส่วนใหญ่เป็นเหตุผลในเชิงเศรษฐกิจที่จีนมุ่งหวังปฏิรูปประเทศเพื่อเพิ่มผลประโยชน์ภายในชาติ (Shambaugh and Yahuda, 2008, pp. 66-67) สุนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่งจีนมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความมั่นคงทางด้านการค้า ทั้งภาคสินค้า และการบริการ การส่งออก เพื่อการแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นวัตถุดิบต้นน้ำที่มีความจำเป็นต่อการผลิตทางอุตสาหกรรมและการบริโภคภายในประเทศที่ต้องพึ่งพาการคมนาคมขนส่งบนเส้นทางสายนี้สู่ตลาดโลกทั้งทางบกและทางทะเล (สมภพ มานะรังสรรค์, 2549, หน้า 112) และเพื่อลดช่องว่างทางสังคมและเศรษฐกิจระหว่างมณฑลต่าง ๆ ในจีน เชื่อมต่อและกระตุ้นการผลิตและการบริโภคภายในประเทศ ท่ามกลางความไม่มั่นคงและการตกต่ำของเศรษฐกิจโลก ลดอุปสรรคและต้นทุนทางการค้าระหว่างภูมิภาค สร้างศักยภาพในการแข่งขันของหัวเมืองตอนกลาง ตอนใต้ และทางตะวันตก ซึ่งสามารถเชื่อมต่อกันได้โดยทั้งหมด พร้อมระบบด้านการเงินนอกเหนือจากการค้าที่จะเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนให้การคมนาคมพื้นฐานนั้นครอบคลุมยิ่งขึ้น โดยในเดือนตุลาคมปี พ.ศ. 2557 จีนได้ประกาศก่อตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของเอเชียหรือเอไอไอบี (Asian Infrastructure Investment Bank) และลงเงินกว่า 100,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อเป็นทุนเริ่มต้น ประกอบไปด้วยสมาชิกที่เข้าร่วมทั้งหมดกว่า 57 ประเทศ (Morrison, 2015, p. 43; Salidjanova and Koch-Weser, 2015, p. 8) และในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2557 จีนได้ก่อตั้งกองทุนเส้นทางสายไหมใหม่ (New Silk Road Fund) เพื่อการพัฒนาการค้าและเส้นทางคมนาคมในเอเชียด้วยเงินทุนเริ่มต้นจำนวน 40,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (Morrison, 2015, p. 43) นอกจากนี้ ในการประชุมสหประชาชาติ

ครั้งล่าสุดว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายหลังปี พ.ศ. 2558 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา จีนโดยประธานาธิบดีสี จิ้นผิงก็ได้ประกาศถึงนโยบายที่จะให้เงินสนับสนุนแก่กลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาจำนวน 2,000 ล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือประมาณ 71,000 ล้านบาท ภายใต้โครงการความร่วมมือแบบใต้-ใต้ (South-South Cooperation) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2530 โดยสหประชาชาติ เพื่อสนับสนุนด้านการค้าและการร่วมแรงร่วมใจระหว่างกลุ่มประเทศทางตอนใต้ ซึ่งรวมถึงภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกด้วย ในขณะที่เดียวกันจีนก็จะเพิ่มการลงทุนในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา (Least Developed Countries - LDCs) อีกราว 12,000 ล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือประมาณ 426,000 ล้านบาทภายในปี พ.ศ. 2573 (BBC 中文网, 2015)

1. จีนกับการเพิ่มจำนวนการค้าและการลงทุนตามเส้นทางสายไหมใหม่

นโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับแผนการขยายฐานการผลิตไปสู่ต่างประเทศของผู้ประกอบการจีน (Go Global Strategy) เพื่อลดการถูกปิดล้อมทางการผลิตและการตลาด ซึ่งจีนไม่ได้ลงทุนในเฉพาะอุตสาหกรรมต้นน้ำเพียงเท่านั้น หากแต่ยังลงทุนในอุตสาหกรรมปลายน้ำด้วย ทั้งนี้ การขยายการผลิตและการลงทุนได้รับการสนับสนุนจากทางรัฐบาลนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 (Morrison, 2015, p. 17; สมภพ มานะรังสรรค์, 2549, หน้า 112) ปริมาณเม็ดเงินสนับสนุนจำนวนมากได้รับมาจากเงินทุนสำรองระหว่างประเทศของจีนที่มีเป็นจำนวนมหาศาล ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2550 รัฐบาลจีนได้ประกาศจัดตั้งบริษัทเพื่อการลงทุนแห่งประเทศจีน (China Investment Corporation) หรือซีไอซีเพื่อความหลากหลายในการลงทุนในรูปแบบอื่นนอกจากการถือเงินดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีทุนเริ่มต้นเป็นจำนวนเงินถึง 200,000 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งถือเป็นหนึ่งในกองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ (Sovereign Wealth Fund) ที่ใหญ่ที่สุดในโลก การลงทุนในต่างแดนดังกล่าว นอกจากจะทำให้จีนสามารถลดการถูกปิดล้อมทางการผลิตและการตลาดหรือ

ใช้ประโยชน์จากแรงงานขึ้นต้นนอกประเทศแล้ว ยังเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะทำ
ให้เงินสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ แร่ธาตุและถ่านหินทั้งหลายที่มี
อยู่มากมายในต่างประเทศ (Morrison, 2015, p. 17) ตัวอย่างเช่น การลงทุน
ของบริษัท Baosteel Group Corporation ในธุรกิจอุตสาหกรรมเหล็กร่วมกับ
บริษัท Rio Tinto ในประเทศออสเตรเลีย (สมภพ มานะรังสรรค์, 2549, หน้า
133) หรือในทวีปแอฟริกา จากข้อมูลสถิติขององค์การสหประชาชาติพบว่า
จีนได้เพิ่มปริมาณการลงทุนในต่างประเทศจากจำนวน 12,300 ล้านดอลลาร์
สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2548 เป็น 116,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2557
คิดเป็นอัตราเพิ่มขึ้นปริมาณร้อยละ 843 ซึ่งในปี พ.ศ. 2557 ขนาดการลงทุน
ในต่างประเทศของจีนถือได้ว่าใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของโลก (Morrison, 2015,
p. 18)

ในบริบทของเส้นทางสายไหมใหม่ เป็นที่คาดการณ์ได้ว่า การลงทุนใน
ประเทศหรือพื้นที่ตลอดเส้นทางมีแนวโน้มที่จะมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นในอีกไม่กี่ปี
ข้างหน้า สอดคล้องกับแผนการจัดตั้งเขตการค้าเสรีใหม่เพิ่มเติมจากเมือง
หนาด่านเดิม อาทิ เซี่ยงไฮ้ (Morrison, 2015, p. 42) และกรอบความร่วมมือ
ระหว่างประเทศทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจการค้าใน
ระดับประเทศหรือระดับภูมิภาคที่จีนเป็นสมาชิกอยู่ อาทิ ข้อตกลงเขตการค้า
เสรี (FTA) ที่จีนได้ทำกับเกาหลีใต้ สิงคโปร์ ออสเตรเลียและอาเซียนหรือ
ข้อตกลงอาเซปที่มีขนาดจีดีพีใหญ่รวมคิดเป็นร้อยละ 40 ของจีดีพีโลก
(Morrison, 2015, p. 25) เทียบเท่ากับความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้น
แปซิฟิกหรือทีพีพีที่นำโดยสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ในช่วง 4 เดือนแรกของปี พ.ศ.
2559 นักลงทุนเอกชนของจีนได้ลงทุนไปแล้วกว่า 4,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ
ใน 49 ประเทศตลอดเส้นทางสายไหมใหม่ซึ่งคิดเป็นอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นกว่า
ร้อยละ 32 จากปีก่อน (เอเชียอันเฮดจ์, 2559)

นอกจากนี้ ยังเป็นที่คาดการณ์ได้ว่า รูปแบบของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในอนาคตภายใต้แนวโน้มทางสายใหม่ใหม่จะเปลี่ยนโฉมระเบียบปฏิบัติในทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศเดิม กลายเป็น “การค้าและการลงทุนไร้พรมแดนที่มีการเชื่อมต่ออย่างแท้จริง” โดยจีนในฐานะที่เป็นผู้นำในการจัดระเบียบการค้าและการลงทุนโลกใหม่ในครั้งนี้ได้เลือกที่จะจัดระเบียบการค้าและการลงทุนโลกใหม่เฉพาะในบางมิติ ได้แก่ การเชื่อมต่อทางด้านการค้าการลงทุนระหว่างกันผ่านระบบสาธารณูปโภคที่ทันสมัยโดยจีนเลือกใช้ประโยชน์จากแนวความคิดการค้าเสรี (Trade Liberalization) ในแบบตะวันตกที่เคยติดอุปสรรคด้านภูมิประเทศ อาทิ มหาสมุทรหรือพรมแดนที่ขวางกั้นมาเป็นการเชื่อมต่ออย่างเป็นระบบเชื่อมโยงทั้งภูมิภาค ในขณะที่ยังคงไว้ซึ่งหลักเกณฑ์และมาตรฐานโดยรวมทางด้านการค้าและการลงทุนเดิมของตะวันตกที่จีนได้ประโยชน์ในการเข้าถึงตลาดในต่างประเทศ (Akhand, 2016, pp. 1-2) ซึ่งแตกต่างจากการจัดระเบียบด้านการค้าและการลงทุนของสหรัฐอเมริกาที่มีกลุ่มประสงค์ไปที่มาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ในเนื้อหาโดยเลือกที่จะใช้วิธีการ “ตัดแบ่งแล้วขยาย” (cut and spread) กล่าวคือ เนื่องจากสหรัฐฯ ประสบกับปัญหาในการเจรจาในระดับพหุภาคีเดิมภายใต้องค์การการค้าโลกที่การเจรจาดกกลงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งระหว่างสมาชิกประเทศทั้งหมดนั้นเป็นเรื่องยากและประกอบไปด้วยอุปสรรคสหรัฐฯ จึงได้ใช้กลยุทธ์ในการย้ายกรอบการเจรจาจากความตกลงในระดับพหุภาคีสู่ระดับทวิภาคี (Forum Shifting Strategy) เพื่อสร้างระบบการค้าและการลงทุนที่ใช้ระบบและกฎหมายของตนเองเป็นศูนย์กลางผ่านข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) หรือความตกลงด้านการลงทุนแบบทวิภาคี (Bilateral Investment Treaty-BIT) ที่ทำกับแต่ละประเทศโดยใช้ขนาดตลาดการนำเข้าที่ใหญ่ของประเทศตน (Market Access) ดึงดูดประเทศสมาชิกต่าง ๆ ขององค์การการค้าโลกให้เข้าร่วมลงนามเพื่อผลประโยชน์ด้านการส่งออก ส่งผลให้ประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกต่างทยอยเข้าร่วมลงนามในข้อตกลงแบบ

ทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกามากขึ้นทำให้ระเบียบโลกด้านการค้าและด้านอื่น
ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบที่คล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์และมาตรฐานของ
ประเทศสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ ในภาคการเงินจีนในปัจจุบันยังได้เปลี่ยนบทบาทของ
ประเทศตนจากผู้ถูกเป็นผู้ให้กู้ผ่านธนาคาร เพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน
ของเอเชียหรือกองทุนเส้นทางสายไหมใหม่มากขึ้นแทนที่กองทุนการเงิน
ระหว่างประเทศ ธนาคารโลก หรือธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ที่นำโดย
ประเทศมหาอำนาจเดิมอย่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น บทบาททั้งหมดนี้ของจีน
จึงถือได้ว่าเป็นความพยายามในการท้าทายเพื่อจัดระเบียบเศรษฐกิจโลกใหม่
อย่างแท้จริง

2. นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ในบริบทของอาเซียน

สิ่งหนึ่งที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้จากปริมาณการลงทุนที่เพิ่มขึ้นอย่าง
มหาศาลของจีนในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านอย่างอาเซียน
ภายใต้เส้นทางสายไหมใหม่ คือ ปริมาณการค้า และการลงทุนที่จะมีมากขึ้นใน
ภูมิภาคที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบในไม่ช้า คงไม่มี
นักหากจะกล่าวว่า ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า หากนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ของ
จีนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ สินค้าจีนภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ จะเพิ่มจำนวน
มากขึ้น รวมถึงปริมาณอุปสงค์และอุปทานในภาคการบริการจากจำนวน
ผู้บริโภคชาวจีน นักท่องเที่ยวชาวจีน และผู้ประกอบการสัญชาติจีน คนจีนจะมี
ปฏิสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้มากยิ่งขึ้น

เส้นทางสายไหมใหม่ในตอนใต้จะเชื่อมต่อระหว่างเมืองคุนหมิงลงมาที่
ยูนนานและดินแดนสิบสองปันนา มุ่งหน้าเข้าสู่หลวงน้ำทาที่ประเทศลาว
ตอนเหนือ เข้าสู่เชียงราย เชียงใหม่ พิษณุโลก และกรุงเทพมหานคร เส้นทาง
ดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง
(Greater Mekong Sub-region) ซึ่งเดิมมีอยู่แล้วและจะมาเชื่อมต่อกับเส้นทาง
สายไหมใหม่ที่จะต่อขยายไปสู่ประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ (ธนาคารแห่ง

ประเทศไทย, 2555, หน้า 13) ในขณะที่ทางฝั่งตะวันตกจากคุนหมิงจะมีเส้นทางคมนาคมทางบกสามารถเชื่อมต่อเข้าพม่า เพื่อเป็นทางออกสู่ทะเลและทางฝั่งตะวันออกจากคุนหมิงสามารถเข้าสู่เวียดนามและเชื่อมต่อกับเส้นทางอื่นในภูมิภาคทั้งหมดได้เช่นกัน (ภาพที่ 3)

泛亞高鐵路線和小檔案

- 泛亞高鐵東線 ■ 泛亞高鐵東線
- 泛亞高鐵西線 ■ 中寮段今動工
- 泛亞高鐵共用線

3大路線

「泛亞高鐵東線」
由雲南昆明經越南河內至新加坡共5450公里

「泛亞高鐵中線」
從昆明經寮國永珍至新加坡共3900公里

「泛亞路西線」
從昆明經緬甸仰光至新加坡共4760公里

時速 最高350公里，中緬段170公里

建設經費 預估數千億元人民幣

資料來源：綜合中國媒體

ภาพที่ 3: แผนที่เส้นทางคมนาคมรถไฟเชื่อมต่อระหว่างโครงการระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงและเส้นทางสายใหม่ใหม่ที่เข้าสู่ภูมิภาคอาเซียน

ที่มา: 中国日报网, 2014

ในขณะที่การตกลงเจรจาก่อสร้างรถไฟฟ้าในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค อาทิ ประเทศลาว อินโดนีเซีย และไทยได้คืบหน้าไปมาก (ทวิ มิเงิน, 2558) แม้ในท้ายที่สุดเส้นทางต่าง ๆ อาจถูกปรับเปลี่ยนไปบ้างเล็กน้อยแต่ลักษณะของโครงสร้างและการเชื่อมต่อโดยรวมยังคงไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงนั้นอาจเกิดจากอุปสรรคในข้อตกลงเพื่อการร่วมทุนก่อสร้างรถไฟฟ้า เช่น ในส่วนของประเทศไทยเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยจากทางประเทศจีนที่กำหนดสูงกว่าคู่แข่งในการสัมปทาน คือ ประเทศญี่ปุ่นทำให้รัฐบาลไทยได้ตกลงตัดสินใจที่จะให้ประเทศญี่ปุ่นดำเนินการก่อสร้างรถไฟฟ้าความเร็วสูงในเส้นทางเชียงใหม่ถึงกรุงเทพฯ ในขณะที่ประเทศจีนมีความเป็นไปได้ที่จะยังคงได้รับสัมปทานการก่อสร้างรถไฟรางคู่ในเส้นทางหนองคายถึงกรุงเทพฯ ต่อไป

อาจไม่เป็นการเกินเลยหากจะกล่าวว่า นโยบายในทางระหว่างประเทศทั้งหลายที่กล่าวมานั้น โดยเฉพาะเส้นทางสายใหม่ใหม่ของจีนมีเพื่อการสร้างองค์คาพยพ โดยรวมที่มุ่งประสงค์ที่จะให้เป็นนโยบายการค้าการลงทุนอย่างยั่งยืนของจีนในอนาคต การจะเป็นเช่นนั้นได้ จีนมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือเป็นอันดีจากสมาชิกประเทศอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยซึ่งมีจุดเด่นด้วยภูมิยุทธศาสตร์และภูมิรัฐศาสตร์ในแผนเส้นทางสายใหม่ใหม่ที่จะทำให้จีนสามารถเดินทางออกสู่ทะเลได้ผ่านทางประเทศพม่า หากถูกปิดล้อมจากปัญหาทะเลจีนใต้ด้านทิศตะวันออกที่จะส่งผลกระทบต่อทางการค้าทางเรือและถือเป็นเส้นทางที่จำเป็นที่จะทำให้จีนสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มากมายในอินโดนีเซียซึ่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยน้ำมัน แก๊สธรรมชาติ หรือถ่านหินคุณภาพดีหรือเหมืองแร่ในกัมพูชาหรือพม่า (Salidjanova and Koch-Weser, 2015, p. 9) หรือในออสเตรเลียเองที่ปัจจุบันนี้จีนเป็นผู้นำเข้ามากเป็นอันดับที่ 2 รองจากญี่ปุ่น (สมภาพมานะรังสรรค์, 2549, หน้า 132)

ภายใต้ความขัดแย้งระหว่างจีนและอาเซียนว่าด้วยข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ ปัญหาการใช้ทรัพยากรทางน้ำร่วมกันและการสร้างเขื่อนของจีนใน

แม่น้ำโขงและวิกฤติแรงงานอพยพที่อาจส่งผลต่อการพัฒนาในอนาคตของจีน จีนพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศสมาชิกอาเซียน โดยสามารถสังเกตได้จากการก่อตั้งกองทุนความร่วมมือด้านการลงทุนจีน-อาเซียน (China-ASEAN Investment Cooperation Fund) เพื่อสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ด้านสาธารณูปโภคหรือการปรารถนาของนายกรัฐมนตรี หลี่ เค่อเฉียง ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีนในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ที่ได้ประกาศมอบเงินทุนเพื่อการกู้ยืมให้กับสมาชิกอาเซียนจำนวน 20,000 ล้านดอลลาร์ในการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานในภูมิภาคและกล่าวว่าในอีก 10 ปีข้างหน้าจะเป็นปีทองของความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนและจีน (Salidjanova and Koch-Weser, 2015, p. 9)

3. เส้นทางสายใหม่และความจำเป็นในการจัดระเบียบเศรษฐกิจโลกใหม่

เพื่อความมั่นคงและมีเสถียรภาพของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในการปกครองประเทศ จีนจำเป็นจะต้องมีองค์ประกอบที่จะสนับสนุนและค้ำจุนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองควบคู่กันไป (Potter, 2013, p. 5) เมื่อพิจารณาถึง 3 ส่วนสำคัญนี้ อันเป็นเสาหลักที่จะทำให้การเมืองการปกครองของจีนมั่นคงและมีเสถียรภาพ จีนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดระเบียบเศรษฐกิจโลกใหม่อันจะทำให้จีนสามารถเติบโตทางเศรษฐกิจต่อไป ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างประชาชนและสุดท้ายส่งผลให้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จีนดำรงต่อไปได้ (Shambaugh and Yahuda, 2008, p. 128) ซึ่งเส้นทางการค้าและการลงทุนตามเส้นทางสายใหม่ใหม่อันมีกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศหรือภูมิภาคเป็นตัวหลักและภาคการเงินผ่านการจัดตั้งกองทุนต่าง ๆ การลดอัตราค่าเงินหยวนและการมีเงินสกุลหยวนของจีนอยู่ในระบบตะกร้าเงิน (Currency Basket) (CNBC, 2015) เป็นตัวประกอบจะเป็นปัจจัยโดยรวมที่จะส่งผลให้ระเบียบเศรษฐกิจโลกเดิมที่อยู่ภายใต้กำกับของโลกตะวันตกกำลังเปลี่ยนมือเข้ามาสู่การบริหารจัดการของจีน

4. ปัจจัยภายนอกกับความท้าทายของเงินในการจัดระเบียบเศรษฐกิจโลกใหม่

จากบทวิเคราะห์ของนักวิชาการหลายสำนักคงจะไม่เป็นการผิดนักหากจะกล่าวว่าการเติบโตของเศรษฐกิจจีนในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้สร้างบทบาทที่สำคัญต่อประเทศในภูมิภาค อิทธิพลของพญามังกรได้แผ่ขยายผ่านความเชื่อมโยงและการพึ่งพาทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (Economic dependence/ Interdependence) (Lee, 2010, p. 2) ที่กระทบต่อการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกาทั้งด้านการค้า การเมืองและการเงินและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเมืองในภูมิภาค นักวิชาการหลายคนเชื่อว่าการเดินทางในการท้าทายระเบียบโลกเดิมของเงินมีเพื่อเป้าหมายที่จะขึ้นมาใช้อำนาจในภูมิภาคเอเชียแทนที่สหรัฐอเมริกา (Shambaugh and Yahuda, 2008, p. 130) บางท่าน อาทิ โรเบิร์ต ซัตเตอร์ (Sutter, 2005, p. 5) และศาสตราจารย์เดวิด เคิร์น (Kearn, 2013) กล่าวว่านโยบายเหล่านี้ได้ดำเนินขึ้นเพื่อลดความสำคัญและเป็นการทอนอำนาจของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีอยู่เดิม สถานการณ์ปัจจุบันทำให้สหรัฐอเมริกาเริ่มตระหนักและพยายามกลับเข้ามาสร้างสัมพันธ์ที่ตึกกับประเทศตามเส้นทางสายไหมใหม่ของเงินในภูมิภาคเอเชียเพื่อเพิ่มบทบาทของตนเองให้มากยิ่งขึ้น (Morrison, 2015, p. 2) กรณีดังกล่าวอาจพิจารณาได้จากความพยายามของรัฐบาลประธานาธิบดี บารัค โอบามา ที่พยายามรวบรวมให้การเจรจาข้อตกลงในทีพีพีซึ่งมีสมาชิกจากเอเชียแปซิฟิกเข้าร่วมกว่า 7 ประเทศจากทั้งหมด 12 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น บรูไน เวียดนาม สิงคโปร์ มาเลเซีย ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ให้สำเร็จขึ้นโดยเร็ว (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2558; Salidjanova and Koch-Weser, 2015, p. 4) หรือการพยายามเข้ามามีส่วนร่วมในประเด็นพิพาทในทะเลจีนใต้ซึ่งสหรัฐอเมริกาเมื่อปลายเดือนตุลาคมถึงต้นเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมาได้ส่งเรือรบติดจรวดนำวิถีเข้าไปในระยะพื้นที่ 12 ไมล์ทะเล ที่เกาะเทียมของจีนใกล้แนวปะการังซูปีในหมู่เกาะสแปรตลีย์ซึ่งเป็นพื้นที่พิพาทที่จีนแสดงกรรมสิทธิ์ (โพสต์ทูเดย์, 2558)

การตระหนักถึงความสำคัญของเงิน โดยสหรัฐอเมริกาเริ่มมีให้เห็นควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเงินอย่างก้าวกระโดด ซึ่งนักวิเคราะห์ได้คาดการณ์ไว้ว่าระดับเศรษฐกิจของเงินอาจพัฒนากลายเป็นประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจมากที่สุดในโลกแทนที่สหรัฐอเมริกาในอนาคต หากพิจารณาขนาดเศรษฐกิจเงินจากปริมาณจีดีพีในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งอยู่ในระดับประมาณ 140,000 ล้านเหรียญสหรัฐฯ จะเห็นได้ว่ามีอัตราที่สูงกว่าขนาดเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาทั้งหมดอยู่ถึงร้อยละ 60 (Morrison, 2015, pp. 8-9) ในขณะที่รายได้เฉลี่ยในเงินต่อคนมีปริมาณอยู่ที่ 7,589 เหรียญสหรัฐฯ โดยถือว่ามีอัตราที่สูงกว่าของประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ถึงร้อยละ 14 (Morrison, 2015, p. 9) สำหรับอัตราความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity หรือ PPP) ก็มีแนวโน้มที่มีลักษณะเป็นอย่างเดียวกัน (Morrison, 2015, pp. 9-10) ซึ่งความพยายามทั้งหลายของสหรัฐอเมริกาทั้งหมดทั้งหมดทั้งมวลนั้น นักวิเคราะห์ชาวจีนเองเห็นว่าเป็นการตอบโต้เพื่อทำลายระบบการเมืองเงินอันเป็นหนึ่งในเสาหลักที่สำคัญของประเทศและเป็นความพยายามที่จะจำกัดขีดความสามารถทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองของพญามังกร (Shambaugh and Yahuda, 2008, p. 128)

หากพิจารณาถึงปัญหาโครงสร้างด้านเศรษฐกิจของประเทศจีนและความไม่เป็นธรรมในระบบการเงินโลกเดิม อาทิ การกำหนดนโยบายด้านการเงินภายใต้ระบบโควต้าของกองทุนการเงินระหว่างประเทศที่มีความสำคัญต่อการเติบโตด้านการค้าและการลงทุน ผู้เขียนเห็นว่าสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าการลดทอนบทบาทของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียคือ ความจำเป็นของประเทศจีนเองที่ต้องพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่องเพื่อเสถียรภาพและความมั่นคงทางสังคมและการเมือง (Sutter, 2005, p. 3) จุดยืนทางนโยบายของเงินจากนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่และการเรียกร้องเพื่อการปฏิรูปกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (Lee, 2010, p. 2) อาจมิใช่การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจโลกเดิมเพื่อขึ้นเป็นผู้นำแทนที่สหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เนื่องด้วยความสัมพันธ์และการพึ่งพาทางเศรษฐกิจของทั้ง 2 ประเทศที่มีต่อกัน (Akhand, 2016, p. 3) หากแต่เป็นเพื่อความยั่งยืนของประเทศในระยะยาว

บทวิเคราะห์และความเห็นของผู้เขียนดังกล่าวอาจได้รับการสนับสนุนจากทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามแนวความคิดของทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ซึ่งกล่าวถึงความจำเป็นทางเศรษฐกิจภายในที่จะพัฒนาต่อยอดกลายเป็นนโยบายระหว่างประเทศ มุ่งเน้นในเรื่องความร่วมมือและการพึ่งพา ด้านการค้าและการลงทุนระหว่างกันภายใต้สถานการณ์ด้านการค้า การลงทุน และการเงินระหว่างประเทศที่มีการเชื่อมโยงกันอย่างแน่นแฟ้น (กิตติ ประเสริฐสุข, 2554) สอดคล้องกับความเห็นของ ไมเคิล เสเวน (Michael Swaine) อาชลี เทลลิส (Ashley Tellis) และอเวอรี่ โกลสไตน์ (Avery Goldstein) ที่ได้ให้นิยามของกลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจของประเทศจีนว่าเป็นการให้ความสำคัญเพื่อความมั่นคงเฉพาะตน (Calculative Security Strategy) กล่าวคือ จีนเลือกที่จะเน้นและให้ความสำคัญกับนโยบายด้านเศรษฐกิจในการพัฒนาขับเคลื่อนประเทศเป็นหลักผ่านความสัมพันธ์ในทางระหว่างประเทศที่เป็นมิตรและในขณะเดียวกันเพิ่มขีดความสามารถทางการทหารสมัยใหม่ (Akhand, 2016, p. 4) ทั้งนี้การดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจอาจมีประเด็นอ่อนไหวในเรื่องอำนาจอิทธิพลเหนือดินแดน อาทิ ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ที่ความพร้อมด้านการทหารอาจมีความจำเป็นต่อพฤติกรรมยั่วยุของสหรัฐอเมริกาที่เป็นปัจจัยภายนอก อย่างไรก็ตาม จีนตระหนักถึงความจำเป็นในการพยายามหลีกเลี่ยงการใช้กำลังทหาร เป็นระยะเวลากว่า 30 ปีมาแล้วที่ผู้นำจีนมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนของจีนอาจจำเป็นต้องใช้วิธีการเชิงบวกที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ประโยชน์จากการจัดระเบียบเศรษฐกิจโลกใหม่และนโยบายเส้นทางสายไหม (Sutter, 2005, p. 4)

เส้นทางสายไหมใหม่ ความสัมพันธ์ และความสำคัญของจีนต่อไทย >>>>

1. การค้าการลงทุนระหว่างจีนและไทย

นับแต่การสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและจีนใน พ.ศ. 2518 และนโยบายของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่จะเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า การเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าระหว่างประเทศของจีนใน พ.ศ. 2544 และการบังคับใช้กรอบข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียนจีนเมื่อปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา การค้าระหว่าง 2 มิตรประเทศได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยมูลค่าการค้าระดับทวิภาคีเพิ่มขึ้นจาก 25 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2518 มาเป็น 57,782 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2554 โดยในจำนวนนี้เป็น การส่งออกจากไทยไปยังจีนมูลค่า 27,130 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และเป็น การนำเข้าจากจีนมายังประเทศไทยคิดเป็นมูลค่า 30,652 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ทำให้ปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวขึ้นเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญเป็นอันดับที่ 14 ของจีน โดยเป็นประเทศคู่ค้าในกลุ่มอาเซียนที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของจีนรองจาก มาเลเซียและสิงคโปร์ ส่วนจีนเป็นตลาดส่งออกอันดับที่ 1 ของไทย โดยมีสัดส่วนร้อยละ 12 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศ และเป็นแหล่งนำเข้าสำคัญเป็นอันดับที่ 2 รองจากประเทศญี่ปุ่น โดยมีสัดส่วนร้อยละ 13.4 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2555, หน้า 7-8) โดยทั้งนี้อัตราการการค้าระหว่าง 2 ประเทศได้เพิ่มขึ้นในแต่ละปีและอาจกล่าวได้ว่าไทยเป็นประเทศหนึ่งใน 2 ประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่มีการค้าเกินดุลกับประเทศจีน (Salidjanova and Koch-Weser, 2015, p. 3) นอกจากนี้ ในภาคการบริการ ปัจจุบันประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวจีนเป็นอย่างมากที่ส่งผลมาจากความสัมพันธ์อันดีทางการทูตระหว่าง 2 ประเทศ การเดินทางที่สะดวกมากขึ้นจากจำนวนเที่ยวบินตรงที่ได้รับการพัฒนา และการที่ทางการจีนได้มีนโยบายผ่อนคลายกฎระเบียบในการเดินทางออกนอกประเทศของประชาชนซึ่งรวมถึงจำนวนเงิน

ที่รัฐบาลได้อนุญาตให้ประชาชนนำออกนอกประเทศได้มากขึ้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2555, หน้า 15) ปัจจุบันปริมาณนักท่องเที่ยวชาวจีนในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นตามลำดับและถือเป็นจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มากที่สุดตามข้อมูลทางสถิติล่าสุดในเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 (กรมการท่องเที่ยว, 2558)

นอกจากนี้ ในด้านการลงทุน ประเทศไทยยังถือเป็นประเทศแรกในภูมิภาคอาเซียนที่ได้เข้าไปลงทุนในประเทศจีน นับตั้งแต่จีนได้เปิดประเทศในปี พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนด้านการเกษตรในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปอาหาร การเพาะพันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ หรือธุรกิจเกี่ยวกับกระดาษ เคมีภัณฑ์ อะไหล่ยนต์ จักรยานยนต์ พลังงานไฟฟ้า วัสดุก่อสร้าง อุปกรณ์โทรคมนาคม อสังหาริมทรัพย์ และธุรกิจค้าปลีก ในปี พ.ศ. 2528 ทั้ง 2 ประเทศได้ลงนามในความตกลงเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน และมีการทำความตกลงว่าด้วยเรื่องการไม่เก็บภาษีซ้อนต่อมาในปี พ.ศ. 2530 ที่กล่าวได้ว่าเป็นมาตรการส่งเสริมการลงทุนระหว่าง 2 ประเทศ ดังนี้การเติบโตด้านการลงทุนระหว่างไทยและจีนถึงได้เพิ่มสูงขึ้น คิดเป็นประมาณ 1,294 ล้านเหรียญสหรัฐในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2553 โดยไทยได้เป็นผู้ลงทุนใหญ่เป็นอันดับที่ 28 ในประเทศจีนหรืออันดับที่ 4 ของอาเซียน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2555, หน้า 12)

ในขณะเดียวกันทางด้านภาคการเงินทั้งไทยและจีนก็ได้สร้างความร่วมมือระดับทวิภาคีโดยได้ร่วมลงนามความตกลงเพื่อแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลหยวนและบาท (Bilateral Swap Agreement) และบันทึกความเข้าใจด้วยการแต่งตั้งธนาคารชำระดุลเงินหยวนในประเทศไทยในเดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2557 ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างการเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเป็นทางการของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี โดยมีกำหนดวงเงินที่ 70,000 ล้านหยวน หรือประมาณ 370,000 ล้านบาท มีอายุความตกลงอยู่ที่ 3 ปี ทั้งนี้ข้อตกลงดังกล่าวจะส่งผลให้ธนาคารกลางของทั้ง 2 ประเทศ

สามารถเข้าถึงแหล่งสภาพคล่องเงินสกุลท้องถิ่นของคู่สัญญาอีกฝ่ายได้ ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นแก่ภาคธุรกิจและสถาบันการเงินในการใช้เงินสกุลหยวนและบาทในการค้าและการลงทุนระหว่างกันในอนาคต (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2557)

2. ไทยกับทิศทางนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่อจีน-สหรัฐฯ

เป็นที่ชัดเจนจากบทปาฐกถาของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ในงานเฉลิมฉลองครบรอบ 70 ปีของการมีชัยชนะเหนือกองกำลังทหารญี่ปุ่นในสมัยช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2558 ว่า “...จีนจะยังคงยึดมั่นในการร่วมมือกันกับประเทศในสังคมโลกเพื่อการพัฒนาและเจริญรุ่งเรืองไปด้วยกันอย่างสงบ โดยดำเนินนโยบายในแบบสังคมนิยมและพัฒนาประเทศแบบมีอัตลักษณ์ในแบบของจีนเองตามที่เคยดำริในสมัย เต๋็ง เสี่ยวผิง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ดังสุภาษิตจีนโบราณที่ว่า เมื่อเริ่มได้ด้วยดีแล้วก็ต้องให้มันใจได้ว่าเหตุที่ดีนั้นจะก่อให้เกิดผลสำเร็จที่ดี...” (China Daily, 2015) ดังนั้นจึงเป็นที่คาดหมายได้ว่าจีนจะยังคงเดินหน้าเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยคงไว้ซึ่ง 3 เสาหลักสำคัญที่จะช่วยค้ำจุนความมั่นคงและมั่นคงของประเทศซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดตามทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ (Shambaugh and Yahuda, 2008, p. 128)

ภายใต้บริบทของการแผ่ขยายอำนาจทางเศรษฐกิจของจีนในเอเชียได้และการเพิ่มจำนวนกรอบความร่วมมือของกรอบการค้าเสรีสหรัฐอเมริกาอย่างมีนัยยะสำคัญและของจีนเอง ในภูมิภาคที่รวมถึงความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิกหรือทีพีพีและความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคหรืออาเซป ประเทศไทยในฐานะสมาชิกหนึ่งของอาเซียนและด้วยตำแหน่งที่ตั้งที่สำคัญยิ่งทางภูมิศาสตร์ตามเส้นทางสายไหมใหม่ควรมีนโยบายทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างไรต่อความกดดันทางเศรษฐกิจและการเมืองเพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติ

นัยยะทางเศรษฐกิจและการเมือง จากข้อเท็จจริงด้านความสัมพันธ์ในทางระหว่างประเทศของไทยทั้งต่อจีน สหรัฐอเมริกาและอาเซียนเองซึ่งมีอยู่หลายมิติ หากปรับพิจารณาเข้ากับทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ ทฤษฎีสัจนิยมใหม่ที่กล่าวถึงแนวคิดการถ่วงดุลอำนาจ (Balance of Power) (กิตติ ประเสริฐสุข, 2554, หน้า 1) และเป้าหมายของรัฐเพื่อความอยู่รอด (Survival) (อภิรัฐ, 2550) และทฤษฎีสร้างสรรค์นิยมที่กล่าวถึงการมีผลประโยชน์ร่วมกันด้านความคิด อันได้แก่บรรทัดฐาน อัตลักษณ์ และวัฒนธรรม นอกเหนือจากผลประโยชน์ด้านวัตถุแล้ว (Sawasatee and Tai, 2013, pp. 94-95) ผู้เขียนเห็นว่าประเทศไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาถึงผลได้ผลเสียอย่างรอบคอบของการดำเนินนโยบายทางการค้า การลงทุน และการเงินเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศโดยรวม ซึ่งภาครัฐในทุกภาคส่วนมีความจำเป็นที่จะต้องบูรณาการและประสานความร่วมมือในการร่วมพิจารณาเลือกกรอบความร่วมมือเพื่อเข้าสู่ผูกพัน อันจะส่งผลต่อการอนุวัติกฎหมายภายในตามพันธะกิจระหว่างประเทศให้เป็นไปในทิศทางอย่างเดียวกันโดยไม่จำเป็นต้องเลือกหรือมีนโยบายผูกไปในประเทศหนึ่งประเทศใดมากเกินไป

ในสถานการณ์ของการแข่งขันการเป็นผู้วางระเบียบเศรษฐกิจโลกระหว่าง 2 ประเทศมหาอำนาจ ประเทศไทยสามารถได้รับประโยชน์จากทั้งแผนนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่และการถ่วงดุลอำนาจของจีนที่นำโดยสหรัฐอเมริกาตามแนวทฤษฎีสัจนิยมใหม่ โดยประเทศไทยสามารถถือความได้เปรียบจากภูมิยุทธศาสตร์ในเส้นทางทางการค้าการลงทุนโดยร่วมสร้างและพัฒนา ระบบสาธารณูปโภคด้านการคมนาคมพื้นฐาน อาทิ รถไฟความเร็วสูง รถไฟรางคู่ ถนน และระบบการบริหารงานโลจิสติกส์กับจีน เพื่อการจัดการนำเข้าและส่งออกสินค้าและบริการในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ในรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อรองรับการค้าระหว่างประเทศที่จะมีเพิ่มมากขึ้นตามแนวชายแดนที่เป็นจุดเชื่อมต่อของประเทศที่มีการดำเนินงานพิเศษ

นอกเหนือจากการมุ่งหาจำนวนหรือเพิ่มนักลงทุนต่างชาติเพื่อประโยชน์ทางด้าน การจ้างงาน การเพิ่มเม็ดเงินลงทุน การถ่ายทอดความรู้ทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีในแบบเดิมเพื่อแลกเปลี่ยนกับการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี ซึ่งไม่ต่างไปจากการดำเนินงานในเขตอุตสาหกรรมทั่วไปของประเทศ ผู้เขียนเห็นว่า ไทยควรศึกษาแผนการดำเนินกิจการเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศจีนเป็นตัวอย่าง ด้วยโอกาสที่เกิดขึ้นจากเส้นทางสายไหมใหม่ประเทศไทยอาจเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนในการค้าระหว่างประเทศจากประเทศผู้ส่งออกผลิตผลทางการเกษตรหรือสินค้าที่ผลิตโดยแรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labor) ที่ต้องแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นประเทศที่ใช้ประโยชน์จากการนำเข้าสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้านที่อาจมีต้นทุนต่ำลงในอนาคตมาพัฒนาต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าเพื่อการส่งออกไปยังประเทศที่ 3 อื่นแทน เปรียบเทียบกับนโยบายการค้าของประเทศสิงคโปร์ในฐานะประเทศเมืองท่า ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยจะต้องไม่ดำเนินนโยบายที่จะพึ่งพาเงินมากจนเกินไปไม่ว่าจะเป็นทางการค้า การลงทุน หรือการเงิน (ผ่านธนาคารเพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของเอเชียหรือ เอไอโอพีหรือกองทุนเงินอื่นเพื่อการพัฒนาที่ก่อตั้งขึ้นโดยจีน) อันจะส่งผลให้ขาดอำนาจต่อรองและเกิดปัญหาความมั่นคงขึ้น เช่น ครึ่งสมัยช่วงปี พ.ศ. 2480 ถึง พ.ศ. 2484 และช่วงปี พ.ศ. 2502 ถึง พ.ศ. 2503 ที่การมีอัตลักษณ์ร่วมกันทางระบบการปกครองมีความสำคัญ ทั้งนี้ประเทศไทยควรสร้างความสัมพันธ์กับประเทศโลกตะวันตก อาทิ สหรัฐอเมริกา และประเทศพันธมิตรไปพร้อมกัน (Sawasatee and Tai, 2013, pp. 101-102; Salidjanova and Koch-Weser, 2015, p. 8) ผ่านกรอบความร่วมมือการค้าอื่น อาทิ ทิพีพี เป็นต้น ซึ่งอำนาจต่อรองดังกล่าวมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งดังที่ได้ปรากฏเมื่อประเทศไทยได้ตกลงเจรจาเรื่องอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในการก่อสร้างรถไฟฟ้ามกับประเทศจีน ซึ่งถือเป็นอัตราที่สูงกว่าข้อเสนอที่ไทยได้รับจากประเทศญี่ปุ่นอยู่มากเทียบกับกรณีศึกษาของประเทศลาวและประเทศอินโดนีเซีย (ทวี มีเงิน, 2558; ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2558)

ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่าประเทศไทยด้วยตั้งอยู่ในตำแหน่งที่สำคัญในเส้นทางสายไหมใหม่ ในขณะที่ประเทศสมาชิกของอาเซียนหลายประเทศมีประเด็นข้อพิพาทว่าด้วยน่านน้ำในทะเลจีนใต้กับจีน ในเส้นทางการค้าทางเรือในเส้นทางสายไหมใหม่ จีนอาจได้รับผลประโยชน์และมีความเสี่ยงในการดำเนินนโยบายมากกว่าเส้นทางทางบก ดังนั้นจีนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ไทยเป็นเส้นทางขนส่งนอกเหนือจากเส้นทางด้านจีนเจียงเพื่อที่จะผ่านไปยังประเทศพม่าและออกสู่ทะเลอ่าวเบงกอล (Szcudlik-Tatar, 2013, p. 5) ในขณะเดียวกัน การลำเลียงขนส่งไปยังประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์เพื่อผ่านไปยังประเทศอินโดนีเซียและออสเตรเลียซึ่งถือว่ามีมีความสำคัญต่อจีน ทั้งในแง่ทรัพยากรต้นน้ำเพื่อการผลิตและในแง่ตลาดผู้บริโภคของจีน (Salidjanova and Koch-Weser, 2015, p. 9) ก็จำเป็นต้องผ่านประเทศไทย และอาจเนื่องด้วยเหตุผลดังกล่าวในประเด็นของความสำคัญของประเทศไทยในภูมิภาคจึงทำให้ท่าทีของสหรัฐอเมริกาต่อรัฐบาลของ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เปลี่ยนไปเมื่อครั้งนายกรัฐมนตรีได้เดินทางไปประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติครั้งที่ 70 ที่เมืองนิวยอร์ก

เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศจากการทำทลายและความพยายามของจีนในการจัดระเบียบเศรษฐกิจโลกใหม่ในบริบทของเส้นทางสายไหมใหม่ ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งสร้างพื้นฐานที่จำเป็น อาทิ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลทั้งทางด้านทักษะการทำงานและภาษา ขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของประเทศเพื่อการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าส่งออก ระบบกฎหมายที่กำกับดูแลและการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพเพื่อการควบคุมสินค้าและบริการที่จะทะลักจากประเทศจีนเข้าสู่ภูมิภาคอาเซียนในอนาคตอันใกล้ และการใช้ประโยชน์จากกรอบข้อตกลงและความร่วมมือต่าง ๆ ที่จะเป็นการขยายตลาดการค้าการลงทุนของไทยไปยังประเทศจีน รัฐจำเป็นต้องศึกษาถึงภาคส่วนและตลาดวิชาชีพทั้งหลายที่จะได้รับผลกระทบจากการค้าการลงทุนไร้พรมแดนและจัดหามาตรการเยียวยาอันเป็นทางเลือกให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

บทสรุป >>>

ภายใต้นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ของจีน การค้าการลงทุน ไร้พรมแดนในยุคโลกาภิวัตน์ได้แสดงบทบาทความสำคัญต่อการพัฒนาของประเทศในโลกอย่างถึงขีดสุด เป็นความพยายามของประเทศจีนในการทำ่ายระเบียบเศรษฐกิจโลกในยุคเดิมและความพยายามของประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาในการถ่วงดุลอำนาจของจีนในภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านนโยบายทางการทูตและที่สำคัญคือ การค้าผ่านข้อตกลงการค้าในระดับทวิภาคีและพหุภาคี อาทิ ทีพีพี

ประเทศไทยแม้จะประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา แต่ในฐานะที่ดำรงอยู่ในตำแหน่งที่ตั้งที่สำคัญทางยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนของประเทศจีนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวรับมือกับทิศทางของเศรษฐกิจโลกใหม่ โดยไม่จำเป็นต้องมีนโยบายระหว่างประเทศฝักใฝ่ฝ่ายใดมากเกินไปจนสมควร ด้วยลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยที่คล้ายกับปัญหาในประเทศจีนที่มีการพึ่งพิงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment) และการส่งออกมากจนเกินไปก่อให้เกิดปัญหากับดักของประเทศรายได้ปานกลาง (Middle-Income Trap) ประเทศไทยควรใช้โอกาสจากแผนยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ของจีนในการพัฒนาประเทศเพิ่มการแข่งขันภายในด้วยกลไกของตลาดโลก เปลี่ยนบทบาทของตนในการค้าระหว่างประเทศจากประเทศผู้ส่งออกผลิตผลทางการเกษตรหรือสินค้าที่ผลิตโดยแรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labor) ที่ต้องแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นประเทศที่ใช้ประโยชน์จากการนำเข้าสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้านที่อาจมีต้นทุนต่ำลงในอนาคตมาพัฒนาต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าเพื่อการส่งออกไปยังประเทศที่ 3 อื่นแทน โดยในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่อทั้งจีนและสหรัฐอเมริกาผ่านกรอบความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนต่าง ๆ ที่มาพร้อมหรือเพื่อถ่วงดุลกับนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ ไทยควรศึกษาถึงผลดีและผลเสียในภาพรวมต่อประเทศในทุกภาคส่วน

อันมีความสัมพันธ์กันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และบูรณาการใช้ประโยชน์จากข้อ
ได้เปรียบในแต่ละกรอบความร่วมมือเพื่อการพัฒนาก้าวข้ามผ่านปัญหาด้าน
โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีอยู่ไปพร้อมกับจีน

เพื่อประโยชน์ดังกล่าวประเทศไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้าง
ระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรพื้นฐาน ทั้งนี้ หมายรวมถึงการปรับเปลี่ยน
บทบัญญัติของกฎหมาย เช่น กฎหมายการค้าการลงทุนที่จำเป็นหรือการจัดตั้ง
เขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อรองรับการพัฒนาต่ออย่างรวดเร็วตาม
ทิศทางของเศรษฐกิจโลกใหม่และใช้ประโยชน์จากการเติบโตของจีน (The
Rise of China) ได้อย่างถึงขีดสุด นโยบายดังกล่าวควรประกอบด้วย
ความสมดุลทางการทูตระหว่างประเทศในด้านการค้า การลงทุนและการเงิน
ที่เป็นมิตรกับทุกฝ่ายและที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และประโยชน์ของประเทศ
อันจะเป็นองค์ประกอบที่จะนำพาประเทศไปสู่เป้าหมาย คือ การพัฒนาอย่าง
ยั่งยืนอันเกิดจากการปรับตัวและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างถูกต้องและมี
ประสิทธิภาพในอนาคต

รายการอ้างอิง

- กิตติ ประเสริฐสุข. (2554). *วิเคราะห์อาเซียนผ่านทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ*. วันที่ค้นข้อมูล 20 มกราคม 2559, เข้าถึงได้จาก <http://aseanwatch.org/wpcontent/uploads/2011/12/%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B9%8C%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99.pdf>
- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2557). *ประสารร่วมลงนามแลกเปลี่ยนเงินหยวนและบาท*. วันที่ค้นข้อมูล 22 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/624711>
- กรมการท่องเที่ยว. (2558). *สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี 2558 ประเภทรายสัญชาติ*. วันที่ค้นข้อมูล 20 มกราคม 2559, เข้าถึงได้จาก <http://www.tourism.go.th/home/details/11/221/24710>
- จิราณวิวัฒน์ สวัสดิ์ และ Tai Wan-Ping. (2556). *เหลียวหลังแลหน้า 37 ปี ความสัมพันธ์ไทย-จีน: มุมมองทฤษฎีสรรคส์สร้างนิยม-จากมิตรเป็นศัตรู จากศัตรูสู่มิตร*. วันที่ค้นข้อมูล 15 มกราคม 2559, เข้าถึงได้จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/viewFile/28297/24326>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2558). *ม. หอการค้า ระบุ จีนจัดไม่ตายลดค่าเงินหยวนกระทบส่งออก-ท่องเที่ยวไทย*. วันที่ค้นข้อมูล 13 สิงหาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.thairath.co.th/content/518078>

- ทวี มีเงิน. (2558). *รถไฟไทย-จีน... เรียนรู้ที่ได้ดี* อินโดฯ. วันที่ค้นข้อมูล 20 มกราคม 2559, เข้าถึงได้จาก http://daily.khaosod.co.th/view_news.php?newsid=TUObFkyOHLOVEEzTVRBMU9BPT0=§ionid=TURNd05RPT0=&day=TWpBeE5TMHhNQzB3Tnc9PQ=
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2555). *ความสัมพันธ์และยุทธศาสตร์ไทย-จีน*. วันที่ค้นข้อมูล 20 มกราคม 2559, เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/RolesAndHistory/Documents/StrategyThai_China_20120327_A5_3.pdf
- นางลักษณ์ อัจฉนปัญญา. (2556). *จีนลุยดึงดูดวงจนวนหนี้คุมเงินเข้ม ต้นโมเดลยั่งยืน*. วันที่ค้นข้อมูล 11 พฤศจิกายน 2559, เข้าถึงได้จาก <http://m.posttoday.com/world/230492>
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2558). *ญี่ปุ่นขออนอปปชั่นเงินกู้-เทคโนโลยีเกทับจีน แข่งลงทุนเมกะโปรเจกต์รางยกแผง "ปักกิ่ง" ขานรับกระตุ้นศก.* วันที่ค้นข้อมูล 20 มกราคม 2559, เข้าถึงได้จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1433138663
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2558). *เอกชนเต็มไทยตกขบวนข้อตกลง TPP สหรัฐฯนำเปิดเสรีการค้า 12 ประเทศแปซิฟิก*. วันที่ค้นข้อมูล 8 ตุลาคม 2558, เข้าถึงได้จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1444303399
- โพสท์ทูเดย์. (2558). *พิพาททะเลจีนใต้เดือด สหรัฐฯส่งเรือรบทำทายมังกร*. วันที่ค้นข้อมูล 28 ตุลาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://www.posttoday.com/world/news/396426>

- วิสาข์ กิติชัยวัฒน์. (2557). *ธนาคารงามหันตภัยคุกคามเศรษฐกิจจีน?*. วันที่ค้นข้อมูล 17 พฤศจิกายน 2558, เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/phrasiam/Documents/Phrasiam_5_2557/No.08.pdf.
- ศรพล ตุลยะเสถียร และอรกัญญา เตชะไพบูลย์. (2557). "หยวน" ในสงครามชิงเงินสกุลหลักของโลก. ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. วันที่ค้นข้อมูล 26 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1419588575
- สมภพ มานะรังสรรค์. (2549). *จีน: เศรษฐกิจการเมืองหลังยุคปฏิรูป*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจิตรทัศน์.
- สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์. (2548). *ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-จีน: ปัจจุบันและอนาคต*. วันที่ค้นข้อมูล 11 พฤศจิกายน 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.openbase.in.th/files/ebook/textbookproject/semina30 thaichina006.pdf>
- เอเชียอันเฮดจ์. (2559). 4 เดือนแรกปีนี้บริษัทจีนลงทุน 4,900 ล้านดอลลาร์ในปท. 'เส้นทางสายไหมใหม่'. วันที่ค้นข้อมูล 9 กรกฎาคม 2559, เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/Around/ViewNews.aspx?NewsID=9590000049427>
- อักษรศรี พานิชสาส์น และหลี่ เหมินเหลียง. (2558). *Energy Hub ใน "จีนเจียง" ภายใต้ยุทธศาสตร์ One Belt, One Road*. วันที่ค้นข้อมูล 9 พฤษภาคม 2559, เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635786>
- อภิรัฐ. (2550). *ทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศที่น่าสนใจ*. วันที่ค้นข้อมูล 11 พฤศจิกายน 2558, เข้าถึงได้จาก http://mpe16.blogspot.com/2007/11/blog-post_3804.html

อาร์ม ตั้งนิรันดร. (2558). 5 เรื่องต้องรู้เกี่ยวกับตลาดหุ้นจีน. วันที่ค้นข้อมูล 9 พฤษภาคม 2559, เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635419>

Akhand, A. (2016). *How Can We Understand and Access the Implications of the “Rise of China” for World Politics? Which Approaches to Understanding this Issue Do You Find Most Persuasive and Why?*. Retrieved October 26, 2016, from http://www.academia.edu/3254065/Understanding_and_assessing_the_implications_of_the_rise_of_China_for_world_politics

BBC 中文网. (2015). 习近平: 中國設首期20億美元南南基金. Retrieved September 26, 2015, from http://www.bbc.com/zhongwen/trad/world/2015/09/150926_un_xijiping

China Daily. (2015). *Full Text: Xi’s Speech at Commemoration of 70th Anniversary of War Victory*. Retrieved May 9, 2016, from http://www.chinadaily.com.cn/world/2015victoryanniv/2015-09/03/content_21783362.htm

Hill, P. (2014). *Russia, China leading efforts to bypass U.S. as IMF reforms stall on Capitol Hill*. Retrieved January 20, 2016, from <http://www.washingtontimes.com/news/2014/apr/6/russia-china-leading-efforts-to-bypass-us-as-imf-r/?page=all>

Kearn, D. (2013). *The Regional Implications of China’s Rise*. Retrieved January 20, 2016, from http://www.huffingtonpost.com/david-w-kearn/the-regional-implications_b_3467073.html

- Lee, J. (2010). *A Rising China and Its Economic Implications*. Retrieved January 20, 2016, from <http://asiafoundation.org/publication/a-rising-china-and-its-economic-implications/>
- Morrison, W. (2015). *China's Economic Rise: History, Trends, Challenges, and Implications for the United States*. Retrieved May 9, 2016, from <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33534.pdf>
- Potter, P. (2013). *China's Legal System*. UK: Polity Press.
- Salidjanova, N. & Koch-Weser, I. (2015). *China's Economic Ties with ASEAN: A Country-by-Country Analysis*. Retrieved May 9, 2016, from <http://origin.www.uscc.gov/sites/default/files/Research/China's%20Economic%20Ties%20with%20ASEAN.pdf>
- Shambaugh, D. & Yahuda, M. (2008). *International Relations of Asia*. UK: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Sutter, R. (2005), *China's Rise in Asia-Promises, Prospects and Implications for the United States*. Retrieved January 20, 2016, from <http://apcss.org/Publications/Ocasional%20Papers/OPChinasRise.pdf>
- Szczudlik-Tatar, J. (2013), *China's New Silk Road Diplomacy*. Retrieved January 20, 2016, from <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?id=174833>

The Supreme People's Court of The People's Republic of China. (2015). *Vice President Zhang Wang-Chuang of The Supreme People's Court of the PRC updated the Current Situation after the Establishment and Operation of the Intellectual Property Court*. Retrieved May 9, 2016, from <http://www.court.gov.cn/zixun-xiangqing-15366.html>

中国日报网. (2014). 中国“高铁丝绸之路”有望直通伦敦. Retrieved June 26, 2014, from http://caijing.chinadaily.com.cn/2014-06/23/content_17608109.htm
